

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

תורה – ויקרא פרק יב'

- (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (א) וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
- (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כַּיְמֵי נְדָת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַעַת יָמִים כַּיְמֵי נְדָת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: (ב) מִלַּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימֹר אִתְּתָא אַרְי תַּעֲרִי וְתִלִּיד דְּכָר וְתִהִי מְסַאבָּא שְׁבַעַת יוֹמִין כַּיּוֹמֵי רַחוּק טוֹבְתָה תְּהִי מְסַאבָּא:
- (ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוּל בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ: (ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוּל בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ: (ג) וּבַיּוֹמָא תְּמִינָאָה יִגְזַר בְּסָרָא דְּעַרְלָתִיהּ:
- (ד) וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תִּשָּׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאֵת יְמֵי טְהָרָה: (ד) וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תִּשָּׁב בְּדָמֵי טְהָרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֵל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאֵת יְמֵי טְהָרָה: (ד) וְתִלְתִּין וְתִלְתָּא יוֹמִין תִּיַּתֵּב בְּרִם דְּכּוּ בְּכָל קוֹדֶשָׁא לֹא תִקְרַב וְלִמְקוֹדֶשָׁא לֹא תַעוּל עַד מְשָׁלֵם יוֹמֵי דְּכוּתָהּ:
- (ה) וְאִם נִקְבְּהָ תִלְדַּ וְטָמְאָה שְׁבַעַיִם כְּנִדְתָּהּ וּשְׁשִׁים יוֹם וּשְׁשֶׁת יָמִים תִּשָּׁב עַל דְּמֵי טְהָרָה: (ה) וְאִם נִקְבְּהָ תִלְדַּ וְטָמְאָה שְׁבַעַיִם כְּנִדְתָּהּ וּשְׁשִׁים יוֹם וּשְׁשֶׁת יָמִים תִּשָּׁב עַל דְּמֵי טְהָרָה: (ה) וְאִם נִקְבְּתָא תִלִּיד וְתִהִי מְסַאבָּא אַרְבַּעַה עָסַר כְּרִיחוּקָה וְשְׁתִּין וְשְׁתָּא יוֹמִין תִּיַּתֵּב עַל דֵּם דְּכּוּ:
- (ו) וּבְמִלֹּאֵת יְמֵי טְהָרָה לְבָן אוֹ לְבַת תָּבִיא כְּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָהּ וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֵר לְחִטָּאת אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵל הַכְּהֹן: (ו) וּבְמִלֹּאֵת יְמֵי טְהָרָה לְבָן אוֹ לְבַת תָּבִיא כְּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֵלָהּ וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֵר לְחִטָּאת אֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵל הַכְּהֹן: (ו) וּבְמִשְׁלֵם יוֹמֵי דְּכוּתָהּ לְבָרָא אוֹ לְבַרְתָּא תִּתִּי אִמֵּר בְּרַ שְׁתִּיָּה לְעֵלָתָא וּבֶר יוֹנָה אוֹ שְׁפִינָא לְחִטָּאתָא לְתַרְע מִשְׁכּוֹן זְמָנָא לְוַת כְּהֹנָא:

רש"י

- (ז) תִּשָּׁב – חִין תִּשָּׁב אֲלָא לִשְׁוֹן עֵכָבָה כְּמוֹ (דְּזַרְיִים א) וְתִשָּׁבֻּ בְּקִדָּשׁ (בְּרַחֲשִׁית יג) וְיִשָּׁב בְּאֲלוֹנֵי מִמְרָא: דְּמִי טְהָרָה – אַע"פ שְׁרוּאָה טְהוּרָה. דְּמִי טְהָרָה. לֹא מִפִּיק ה"א וְהוּא שֶׁס דְּבַר כְּמוֹ טוֹהַר. יְמֵי טְהָרָה. מִפִּיק ה"א יְמֵי טוֹהַר שְׁלָה: לֹא תִגַּע – אִזְהָרָה לְאוּכַל כְּמוֹ שְׁנוּיָה בִּיבְמוֹת (דף עה): בְּכָל קֹדֶשׁ וְגו' – (מִכּוֹת יד יבְמוֹת שֶׁס) לְרִבּוֹת אֶת הַתְּרוּמָה לְפִי שְׁוֹ טְבוּלָת יוֹם אֲרוּךְ שְׁטַבְלָה לְסוּף שְׁבַעַת וְאִין שְׁמָשָׁה מַעֲרִיב לְטְהָרָה עַד שְׁקִיעַת הַחֲמָה שֶׁל יוֹם אַרְבַּעַיִם שְׁלֹמֶחַר תְּבִיא אֶת כִּפְרַת טְהָרָתָה:
- (ז) אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ – (וִיקְרָא רַבָּה) א"ר שְׁמַלְחֵי כֶּסֶם שְׁלִירִיתוֹ שֶׁל אִדָּם אַחַר כָּל זְהֻמָּה חִיָּה וְעוֹף צְמַעְשָׁה בְּרַחֲשִׁית כִּד תּוֹרָתוֹ נִתְפַּרְשָׁה אַחַר תּוֹרַת זְהֻמָּה חִיָּה וְעוֹף: כִּי תִזְרִיעַ – (נְדָה כז) לְרִבּוֹת שְׁאִפֵּי יִלְדָתוֹ מִחוּי שְׁנִמְחָה וְנַעֲשָׂה כְּעִין זְרַע אִמּוֹ טוֹמְאָה לִידָה: כַּיְמֵי נְדָת דּוֹתָהּ טוֹמְאָה – כַּסְדֵּר כָּל טוֹמְאָה הַאֲמוּרָה בְּנִדָּה מִטוֹמְאָה בְּטוֹמְאָת לִידָה וְאִפִּילוֹ נִפְתַּח הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם: דּוֹתָהּ – לִשְׁוֹן דְּבַר הַזֶּה מְגוּפָה. לִשְׁוֹן אַחַר לִשְׁוֹן מְדוּהָ וְחוּלֵי שְׁאִין אִשָּׁה רוּאָה דָם שְׁלָא תַחֲלָה רַחֲשָׁה וְאִזְכְּרִיהָ כְּבָדִין עֲלִיהָ:

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

נביא – מלכים ב' פרק ד' מב'–מד' פרק ה' א'–ג'

(מב) וְאִישׁ בָּא מִבְּעַל שְׁלֶשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בְּכֹרִים עֶשְׂרִים לֶחֶם שְׁעָרִים וְכֹרֶמֶל בְּצִקְלָנוּ וַיֹּאמֶר תָּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ: (מב) וגברא אתא מארע דרומא ואיתי לנביא דיי לחם בכורין עסרין טולמין דלחם סעורין ופירוכן בלבושיה ואמר הב לעמא וייכלון:

(מג) וַיֹּאמֶר מִשְׁרְתוֹ מָה אַתָּן זֶה לִפְנֵי מַאָה אִישׁ וַיֹּאמֶר תָּן לָעָם וַיֹּאכְלוּ פִי כֹה אָמַר יְהוָה אָכֹל וְהוֹתֵר: (מג) ואמר משומשניה מא אתן דין קדם מאה גברא ואמר הב לעמא וייכלון ארי כדגן אמר יי ייכלון ויותרון:

(מד) וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיֹּתֵרוּ כְּדָבַר יְהוָה: (מד) ויהב קדמיהון ואכלו ואותירו כפתגמא דיי:

(א) וְנַעֲמָן שַׂר צָבָא מֶלֶךְ אֲרָם הָיָה אִישׁ גָּדוֹל לִפְנֵי אֲדֹנָיו וּנְשָׂא פָנִים פִּי בֹן נֶתַן יְהוָה תְּשׁוּעָה לְאֲרָם וְהָאִישׁ הָיָה גִבּוֹר חֵיל מְצַרְעִי: (א) ונעמן רב חילא דמלכא דארם הוה גבר רב קדם רבוניה ונסיב אפין ארי על ידיה עבר יי נצחנא לאנש ארם וגברא הוה גבר חילא והוא לקי בסגירתא:

(ב) וְאֲרָם יָצָאוּ גְדוּדֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ מֵאֲרָץ יִשְׂרָאֵל נֶעְרָה קִטְנָה וַתְּהִי לִפְנֵי אִשְׁתִּי נַעֲמָן: (ב) ואנש ארם נפקו במשרין ושבו מארעא דישראל עולמתא דעזרתא והות משמשא קדם אתת נעמן:

(ג) וַתֹּאמֶר אֵל גְּבַרְתָּהּ אַחֲלִי אֲדַנִּי לִפְנֵי הַנְּבִיא אֲשֶׁר בְּשִׁמְרוֹן אִזּוּ יֵאָסֵף אֹתוֹ מִצַּרְעָתוֹ: (ג) ואמרת למרתה טובי רבוני אם יזיל לקדם נביא די בשמרון בכך יסי יתיה מסגירותיה:

רש"י

(ב) ילאו גדודים – כשהולכין מאה או מאתים מעמנן לשלול כאשר ימלאון, הוא קרוי גדוד. נערה קטנה – ריבה קטנה, מעיר נערון (חולין ה א). ותהי לפני – תי' יונתן והות משמשא קדם אתת נעמן:

(ג) אחלי אדני לפני הנביא – לשון (שמות לב יא): ויחל משה בקשות כל המתפללים עליו יהיו, שיבא הגם לפני הנביא. אחלי – שוהיידמנ"ס בלע"ז, כלומר זו היא בקשה שהוא רריך לה:

(מב) מצעל שלישה – שם מדינה. ויונתן תרגם: מארעא דרומא. 'צעל' לשון 'מיסור', והרבה במקרא. לחם בכורים – צפסח, שהתבואה מצכרת. צלקונו – תי' יונתן בלבושיה. לעם – לתלמידים שהיה ז':

(מג) מה אתן זה – כל לחם ולחם: (א) ונעמן שר צבא – נסים שנעשו על ידי אלישע, מסדר והולך. תשועה לארם – הוא משך בקשת לתומו, והרג את אחאב (ילקוט שמעוני רמז רכב):

כתובים – משלי פרק כג' לג'–לה' פרק כד' א'–ג'

(לג) עֵינֶיךָ יֵרְאוּ זָרוֹת וְלִבְךָ יִדְבַר תַּהֲפֹכֹת: (לג) ויחורון עינך בנכריתא ולבך ימלל תהפוכתא:

(לד) וְהָיִיתָ פֹּשֵׁב בְּלֵב יָם וְכֹשֶׁב בְּרֹאשׁ חֶפְלָ: (לד) ותהוי היך דשכב בלביה דימא והיך מלחא דדמך באלפא:

(לה) הַבּוֹנֵי בַל חָלִיתִי הִלְמוּנִי בַל יִדְעָתִי מִתִּי אֶקִּיץ אוֹסִיף אֲבַקְשְׁנֹו עוֹד: (לה) ותימר מחונני ולא אכרהית ובזונני ולא ידעית לאימת אתעיר ואוסיף אבעיניה עוד:

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

- (א) אֵל תִּקְנָא בְּאֲנָשֵׁי רְעָה וְאֵל תִּתְּאוּ (תִּתְּאוּ) לְהִיּוֹת אֲתֶם: (א) לא תטן במרי בישתא ולא תתרגרג למהווי עמהון:
 (ב) כִּי שֵׁד יִהְיֶה לָבָם וְעָמַל שִׁפְתֵיהֶם תִּדְבְּרֶנָּה: (ב) מטול דרבונא רגן לבהון ועולא שפותהון ממללן:
 (ג) בְּחֻמְתָּהּ יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְבוּנָן: (ג) בחכמתא מתבני ביתא ובביונא מתקן:

רש"י

- (לג) ענין יראו זרות – כשתשכר היין זוער
 כך ומשיאך להביט בזונות:
 (לד) והיית – משוגע. כשוכב כלב ים וכשוכב
 צראש חבל – תורן הספינ' נע לפול ממנו:

משנה – כלאים פרק ג'

(א) עֲרוּגָה שֶׁהִיא שְׂשֵׁה טַפְחִים עַל שְׂשֵׁה טַפְחִים, זֹרְעִים בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זְרַעוּנִים, אֲרַבְעָה בְּאֲרַבַּע רִוּחוֹת הָעֲרוּגָה, וְאֶחָד בְּאֲמִצֵּעַ. הִיא לָהּ גְבוּל גְבוּלָה טַפַּח, זֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי, שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְבוּל וּגְבוּל, וְאֶחָד בְּאֲמִצֵּעַ. לֹא יִטַּע רֹאשׁ הַלְפֶת בְּתוֹךְ הַגְבוּל, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַלְאָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׂשֵׁה בְּאֲמִצֵּעַ:

זה לזה ואין ביניהם הרחק שלשה טפחים ויונקים זה מזה, אין כאן בית מיוחד, לאכלאים כלבד קפיד קרא ללא להוי ערבוז ולניקה לא חיישין, כדתנן היה גדר בנותים זה סומך לגדר מכאן, וזה סומך לגדר מכאן ואף על גב דינקי מתתאי. וכאן יש היכר גדול שרוח זו זרועה לפון ודרום, ורוח זו זרועה מזרח ומערב, אבל בין זרע האמצעי לזרעוני הרוחות אין היכר ואי מקרבי הוי ערבוז הלכך כריך הרחק כדי יניקה ועד כאן העתק מפירושו זמס' שנת פ"טו. (נמלא והודפס בסוף מסכת כלאים):

רע"ב – (א) ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים – מפורשת למטה בסוף הקונטרס (לא זכינו לראות מגילת הספר הזה ונגזר. וזה לשון פירושו במסכת שבת פרק ט'): זרעים בחוכה חמשה זרעונים – ויש בה כדי להפריש ביניהם הפרש הראוי ולא הוי ערבוז: ארבעה בארבע רוחות הערוגה – ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן, ובאמצע אינו זרע אלא גרעין אחד, כדי שיהיה הגרעין שבאמצע רחוק שלשה טפחים מן הזרוע שבכל רוח דשיעור יניקת כל זרוע טפח ומחלה, ואף על פי שאכל הקרנות שברוחות הזרעים קרובים

(ב) כָּל מִין זְרַעִים אֵין זֹרְעִים בְּעֲרוּגָה, וְכָל מִין יִרְקוֹת זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה. תְּרֵדֵל וְאֲפוּנִים הַשּׁוֹפִין, מִין זְרַעִים. אֲפוּנִים הַגְּמֻלְנִים, מִין יִרְקָה. גְבוּל שֶׁהִיא גְבוּלָה טַפַּח וְנִתְמַעֵט, כָּשֶׁר, שֶׁהִיא כָּשֶׁר מִתְחַלְתָּהּ. הַתֵּלֵם וְאֲמֵת הַמִּים שֶׁהֵם עֲמֻקִּים טַפַּח, זֹרְעִים לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זְרַעוּנִים, אֶחָד מִפָּאן, וְאֶחָד מִפָּאן, וְאֶחָד בְּאֲמִצֵּעַ: לזרעם ערוגות ערוגות, אבל מיני זרעים שדרכן לזרוע מהן שדה גדולה לא, משום דמחזי ככלאים: אפונים השופים – אפונים חלקים שנראין כאלו הן משופין בכלי שמשפין

רע"ב – (ג) כל מין זרעים אין זרעים זרעים בערוגה – הא דשרינן לעיל חמשה זרעונים בערוגה, ושלשה עשר מיני זרעונים כשיש לה גבול טפח, הני מילי במיני ירקות שדרכן

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

מתחלתו בשעת זריעה, ומיהו אינו יכול לזרוע בו [בתחלה] לאחר שנתמעט עד שיעמידנו על גובה טפח: אחד מכאן – בשפת התלם לרחבו, ואחת בשפה האחרת, ואחת בצמלע התלם, והולך וזרוע כל מין עד שיהיו מרוחקין זה מזה טפח ומחאה. ושהן עמוקים טפח לרבותא נקט, משום דזירושלמי איכא מאן דאסר דמחזי כחצוב:

(א) הָיָה רֹאשׁ תוֹר יֶרֶק נִבְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה יֶרֶק אַחַר, מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּסוּף שְׂדֵהוּ. הֵיְתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה יֶרֶק, וְהוּא מִבְּקֵשׁ לְטַע בְּתוֹכָהּ שְׂדֵה שֶׁל יֶרֶק אַחַר, רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל אֹמֵר, עַד שֶׁיְהֵא הַתָּלָם מִפְּלֵשׁ מִרֹאשׁ הַשְּׂדֵה וְעַד רֹאשׁוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, אַךְךָ שִׁשָּׁה טַפְחִים וְרַחֵב מִלְּאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, רַחֵב בְּמֵלֵא רַחֵב הַפְּרָסָה:

ישמעאל דמחמיר. ורמב"ם פירש רוחב מלואו שיהיה רחבו [כעמקו]: רוחב פרסה – והיינו טפח, והא דקאמר רוחב פרסה ולא קאמר רוחב טפח, משום דמפיק לה מקרא לכתוב (דברים יא) והשקית ברגלך כגון הירק, שצריך להיות בין ירק לירק מקום להנחת הרגל דהיינו רוחב פרסה. והלכה כר' עקיבא. ובפרקין דלעיל דתנן ירק בירק ששה טפחים, התם מייירי בין שדה ירק לשדה ירק אחר שצריך להרחיק זה מזה ששה טפחים, והכא מייירי בזה ליטע שורה אחת של ירק בתוך שדה דתתנן בהדיא, והוא מבקש ליטע בתוכה שורה של ירק אחר, הלכך מפסיק בתלם רחב למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה:

(ה) הַנוֹטֵעַ שְׂתֵי שוֹרוֹת שֶׁל קְשׁוּאִיִּן, שְׂתֵי שוֹרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים, שְׂתֵי שוֹרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמְּצָרִי, מִתָּר. שוֹרָה שֶׁל קְשׁוּאִים, שוֹרָה שֶׁל דְּלוּעִים, שוֹרָה שֶׁל פּוֹל הַמְּצָרִי, אֶסְוֵר. שוֹרָה שֶׁל קְשׁוּאִים, שוֹרָה שֶׁל דְּלוּעִים, שוֹרָה שֶׁל פּוֹל הַמְּצָרִי, וְשוֹרָה שֶׁל קְשׁוּאִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתִּיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

מיניס הללו עלים שלהם מתפשטים ומתערכים זו עם זו וכשאין סם אלא שורה אחת מכל מין ומין, נראין כאלו נזרעו כולן יחד במפולת יד, ומחזי ככלאים ואין הפסקת התלם ניכרת בהן: ושורה של קשואים רבי אליעזר מתיר – קסבר הואיל ואיכא שתי שורות של קשואין אף על פי שאינן סמוכות זו לזו, חשבינן להו כאילו הן סמוכות, ויט כאן

ומחליקין בו העלים. פירוש אחר אפונים [השופים, הקטנים], גמלוניס, גסים וגדולים, לשון ארמי קורין לדבר גדול גמלונא: גבול – כמין אינטבא של טיט מגובל שעושין סביב לערוגה לדריסת רגלי אדם: שהיה גובה טפח – כשזרעו [בו שנים עשר מיני זרעונים]: ונתמעט – מותרים הזרעונים שגדילים בו אפילו לאחר שנתמעט, ואין צריך לעקור משום מקיים כלאים, כיון שהיה כשר

רע"ב – (ג) ראש תור – קרן זוית מחודדת נכנסת לתוך שדה אחר כתורי זהב של תכשיט אשה, שיש להן שלש זויות מחודדות: שהוא נראה כסוף שדהו – וניכר ולא מחזי ככלאים: מפולש – פתוח משני לדיו כמו מבוי מפולש שפתוח משתי רוחות: רבי עקיבא אומר אורך ששה טפחים – לא צעינן מפולש, אלא שיהא התלם הזרוע אורך ששה טפחים אף על פי שזרע אחר מקיפו משלש רוחותיו שרי: ורוחב מלואו – היינו ששה טפחים שהוא שיעור רוחב תלם. ורבי ישמעאל נמי צעי רוחב התלם צמלואו אף על גב דלא פירש למילתיה, דכיון דרבי עקיבא דמיקל ולא צעי מפולש צעי רוחב מלואו, כל שכן רבי

רע"ב – (ד) שתי שורות של קשואין שתי שורות של דלועין שתי שורות של פול המצרי מותר – דכל שתי שורות נראית כשדה בפני עצמה ואיכא הכירא ואין כאן ערבוב, והוא דאיכא תלם מפסיק בין מין למין, אבל שורה אחת של קשואין ושורה אחת של דלועין ושורה אחת של פול המצרי אסור, אף על גב דתלם מפסיק בין כל מין ומין, לפי ששלא

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

לפי שאין שתי שורות של קשואין סמוכות זו לזו לא חשיבי כשדה של קשואין ומחזי ככלאים ויש כאן ערצוב, ואין הפסקת החלם מועלת בהן. והלכה כחכמים:

שדה של קשואין ושורה של דלועין ושורה של פול המצרי, הוי כאילו נטועות בשדה של קשואין וסגי להו בהרחקת חלם, כדתנן לעיל היתה שדה זרועה ירק והוא מבקש ליטע בתוכה ירק אחר וכו': וחכמים אוסרים –

(ה) נוטע אדם קשות ודלעת לתוך גמא אחת, ובלבד שתהא זו נוטה לצד זה, וזו נוטה לצד זה, (ונוטה שער של זו לכאן, ושער של זו לכאן) שכל מה שאסרו חכמים, לא גזרו אלא מפני מראית העין:

לכל זה וזו לכל זה מועיל להן, הואיל ומה שאסרו חכמים בכלאים לא אסרו אלא מפני מראית העין:

רע"ב – (ה) קשות ודלעת – שהעלים שלהן מתפשטים ומתערבים זו עם זו, וכל שכן שאר מינים: זו נוטה לכל זה – דאף על גב דאין הפסק של חלם מועיל להן, הטויית העלים זו

(ו) היתה שדה זרועה בצללים, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי ישמעאל אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצללים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ומניח קמת בצללים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות. וחכמים אומרים, אם אין בין שורה לחברתה שתיים עשרה אמה, לא יקים את הזרע של בינתים:

הצללים אלא החלם, כדתנן לעיל בפרקין בשאר ירקות, ובין שורות של דלועים לשורות של דלועים מפסיקים שמונה אמות של קמת הצללים כלבד: וחכמים אומרים אם אין בין שורה לחברתה שתיים עשרה אמה וכו' – חכמים כרבי ישמעאל סבירא להו, שאריך שיהיה בין שורה של דלועים לחברתה שתיים עשרה אמה, מיהו ר' ישמעאל מאריך הפסק שתי אמות בזכות בין שורה של דלועים לקמה של צללים, וחכמים מתירים לסמוך שורה של דלועים אלל קמה של צללים, ולא מארכינן אלא חלם אחד כלבד כשאר ירקות, אבל שתיים עשרה אמה בין שורה של דלועים לחברתה בעו חכמים, לפי שהדלועים עלין שלהן רחצות ומתפשטות הרבה כדי שלא תראה כל השדה מעורבצת בצללים ודלועים. והלכה כחכמים:

רע"ב – (ו) עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת – שיעור השורה אין פחות מארבע אמות רוחב, וכשעוקר שתי שורות של צללים שהן שמונה אמות ונוטע באמצען שורה אחת של דלועין שהיא ארבע אמות, נשתיירו שתי אמות בזכות מכאן ושתי אמות בזכות מכאן: ומניח קמת צללים במקום שתי שורות – שהן שמונה אמות רוחב, ועוקר שתי שורות שהן כמו כן שמונה אמות, וזרע באמצען שורה אחת של דלועין שהיא ארבע אמות, נמצא בין שורה ראשונה של דלועין לקמת הצללים שתי אמות בזכות וקמת הצללים שמונה אמות, ושתי אמות בזכות בין קמת הצללים לשורה שניה של דלועים, הרי בין שורה של דלועים לשורה של דלועים שתיים עשרה אמה וכן לעולם: רבי עקיבא אומר עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות – קסבר שאין אריך להפסיק בין שתי שורות של דלועים לקמת

(ז) דלעת בירק, בירק. ובתבואה נותנין לה בית רבע. היתה שדה זרועה תבואה, ובקש לטע לתוכה שורה של דלועין, נותנין לה עבודתה ששה טפחים. ואם הגדילה, יעקר מלפניה. רבי יוסי אומר, נותנין לה עבודתה

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

אַרְבַּע אַמוֹת. אָמְרוּ לוֹ, הִתְחַמֵּיר זֶה מִן הַגֶּפֶן. אָמַר לָהֶן, מִצִּינּוֹ שֶׁזֶה חֲמוּדָה מִן הַגֶּפֶן, שֶׁלִּגְפָן יְחִידִית נוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שֶׁשָּׂה טַפְחִים, וְלִדְלַעַת יְחִידִית נוֹתֵנִין לָהּ בֵּית רִבְעֵי. רַבִּי מְאִיר אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, כָּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִיִן לְבֵית סָאָה, לֹא יִבְיֵא זָרַע לְתוֹךְ בֵּית סָאָה. רַבִּי יוֹסִי בֶן הַחוּטָף אָפְרָתִי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעֵאל, כָּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִיִן לְבֵית כּוֹר, לֹא יִבְיֵא זָרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר:

והכא נמי צקורה של דלועים אין להחמיר וליתן לה ארבע אמות, דאין להחמיר בכלאי זרעים יותר מכלכלאי הכרם: מאינו שזו חמורה מן הגפן – אף על גב דאיסור כלאי זרעים קיל מאיסור כלאי הכרם, מכל מקום הא אשכחן דלגפן יחידית כשבא לטעם אותה בתצורה נותנין לה עבודתה ששה טפחים, ולדלעת יחידית נותנים לה בית רובע, שהן עשר אמות ושני טפחים ומחלה על עשר אמות, מפני שהיא מתפשטת והולכת מרחוק, הכי נמי אין לתמוה אם לסקורה אחת של גפנים נותנים לה עבודתה ששה טפחים, ולסקורה של דלועים נותנין לה ארבע אמות: כל שלשה דלועין לבית סאה – רבי מאיר פליג אתנא קמא דאמר שדלעת יחידית בתצורה נותנים לה בית רובע, וסבר איהו דנותנים לה שלישית בית סאה. ורבי יוסי בן החוטף אפרתי סבר שלישית בית כור. ואין הלכה כדברי כולם, אלא כתנא קמא בלבד. ודלעת השנויה במתניתין היא דלעת יונית בלבד שעלים שלה רחבים ומסככים ומסתככים טפי, אבל דלעת מנרית עם שאר דלועין, דינן כשאר ירקות:

רע"ב – (ז) דלעת צירק – הבא לטעם דלעת אלל ירק, עבודתה צירק דהיינו ששה טפחים. אבל אם בא לטעם דלעת בתצורה צריך להרחיב לה בית רובע כשיעור עבודת התצורה שהוא עשר אמות ושני טפחים ומחלה על עשר אמות, והוא מקום זריעת רובע הקב: שורה של דלועים נותנין לה עבודתה ששה טפחים – וקילא שורה מדלעת יחידית, דלעת יחידית בתצורה צריכה בית רובע, לפי שסקורה מנכרא בפני עצמה וליכא ערבוז כמו דלעת יחידית, וששה טפחים לתנן הכא הו' שיעור רוחב אבל שיעור אורך לא אתפרש במתניתין, ובתוספתא פירשו לצריך שיהיה שיעור האורך עשר אמות ומחלה: ואם הגדילה – הסקורה ונכנסו ענפים בתוך ששה טפחים יעקור מלפניה כל הענפים שנחפשו ונכנסו בתוך שיעור זה: נותנין לה עבודתה – של שורה הדלועים: ארבע אמות – לצריך להרחיק ארבע אמות מן התצורה: התחמיר זו מן הגפן – לתנן לקמן בפרק ד' גוטע שורה של חמש גפנים בית הלל אומרים אינו כרם ואינו נותן לה עבודת הכרם ארבע אמות אלא ששה טפחים,

גמרא – ברכות דף כה' ע"ב

רב אחאי אייעסק ליה לבריה בי רב יצחק בר שמואל בר מרתא עייליה לחופה ולא הוה מסתייעא מילתא אזל בתריה לעיוני חזא ספר תורה דמנחא אמר להו איכו השתא לא אתאי סכנתון לברי דתניא בית שיש בו ספר תורה או תפילין אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי אמר אביי לא שנו אלא בכלי שאינו כליין אבל בכלי שהוא כליין אפילו עשרה מאני כחד מאנא דמי אמר רבא גלימא אקמטרא ככלי בתוך כלי דמי אמר רבי יהושע בן לוי ספר תורה צריך לעשות לו מחיצה

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

עשרה מר זוטרא איקלע לבי רב אשי חזייה לדוכתיה דמר בר רב אשי
דמנח ביה ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה אמר ליה כמאן כרבי
יהושע בן לוי אימר דאמר רבי יהושע בן לוי דלית ליה ביתא אחרינא מר
הא אית ליה ביתא אחרינא אמר ליה לאו אדעתאי:

רש"י על הגמרא

עייזיה לחופה ולא הוה מסתייעא מילתא –
דנישואין, שלא היה יכול לזעול: סכנתו לזרי
– כמעט סכנתם את בני למות בעונש העון:
אפילו עשרה מאני – וכולן כליין כחד מאנא
דמי: אקמטרא – ארגז של ספרים: וצמגילה
(דף כ"ו ע"ג) קמטרי דספרי, וכן תרגם יונתן
ובגנזי ברומים (יחזקאל כ"ז) – אלמין דזהירין
מחתיין בקמטריין, וכן לאשר על המלכתה
(מלכים ב' י') לדעל קמטרא: ככלי צחוף כלי
דמי – דהא גלימא לאו כליין הוא: מחינה
עשרה – ואם לאו לאו ישמע: לדוכתיה –
צמקוס מטתו: לאו אדעתאי – לא נחתי לזי:

זוהר – תזריע דף מב' ע"ב

אשה פי תזריע. (ויקרא יב) תנינן, אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. רבי אחא
אמר, הא תנינן, דקודשא בריך הוא גזר על ההיא טפה, אי איהו דכר אי
איהי נוקבא, ואת אמרת אשה מזרעת תחלה יולדת זכר. אמר רבי יוסי,
ודאי קודשא בריך הוא אבחין בין טפה דדכורא ובין טפה דנוקבא, ובגין
דאבחין ליה, גזר עליה, אי להוי דכר או נוקבא:

אמר רבי אחא, וילדה זכר, וכי בין דמזרעת יולדת, דכתיב, וילדה (אלא),
האי קרא הכי מפעי ליה, אשה פי תהר וילדה זכר. (ס"א תזריע ויהיה זכר) מהו,
פי תזריע וילדה. אמר רבי יוסי, אתתא, מן יומא דאתעברת עד יומא
דיוולדת לית לה בפומא, אלא ילידו דילה אי להוי דכר, ועל דא, אשה פי
תזריע וילדה זכר:

אשה פי תזריע. רבי חזקיה פתח, (תהלים קד) מה רבו מעשיך יי. כמה סגי אין
עובדוהי דמלפא קדישא בעלמא, מתל לבר נש דנטיל בידוהי כמה (דף מ"ג
ע"א) מקטורין כחדא, וזרע לון בזמנא חדא, ולבתר נפיק כל חד וחד
בלחודוי. כה קודשא בריך הוא עביד עובדוהי בחכמה, ובחכמה נטיל פלא
כחדא וזרע לון, ולבתר נפקו כל חד וחד בזמניה, הדא הוא דכתיב, (תהלים
קד) כלם בחכמה עשית:

אמר רבי אבא, מה רבו מעשיך יי, כמה סגי אין אינון עובדוהי דמלפא
קדישא, וכלהו, סתימין בחכמה, הדא הוא דכתיב כלם בחכמה עשית.
כלהו בחכמה פלילון, ולא נפקי לבר אלא בשבילין ידיעון, לגפי בינה.
ומתמן, אתעבידו פלא ואתתקנו, הדא הוא דכתיב, (משלי כד) ובתבוניה
יתבונן. ועל דא כלם בחכמה עשית, בבינה:

חק לישראל – פרשת תזריע יום א'

מִלֶּאָה הָאָרֶז, הָאָרֶז: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּמִתְמָן אֲתִמְלִיא מִכְּלָא, כְּמָה דְאֵת אָמֵר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'. קִנְיִינָה. דְּהִיא אֲפִיקַת לֹן לְבַתָּר, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶז בְּהַבְרָאָם, בְּה' בְּרָאָם. בְּגִינֵי כֹּה מִלֶּאָה הָאָרֶז קִנְיִינָה:

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּבֵר נָשׁ אָתִי לְאֲתִקְדָּשָׁא לְאֲזִדְוּוּגָא בְּנוֹקְבִיָּה, (בכוונה) בְּרַעוּתָא קִדִּישָׁא דִּילֵיהּ, אֲתַעֵר עֲלֵיהּ רוּחָא (אחרא) קִדִּישָׁא, כְּלִיל דְּבֵר וְנוֹקְבָא. וְרַמִּיז קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד שְׁלוּחָא מְמַנָּא עַל עֲדוּיִיהוֹן דְּבִנֵי נְשָׂא, וּמְנִי בִּידֵיהּ הַהוּא רוּחָא, וְאוּדַע לֵיהּ, לֹאן אֲתֵר יִפְקוּד לֵיהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב ג) וְהִלְיָה אָמֵר הוֹרָה גְּבַר. הִלְיָה אָמֵר, לְהַהוּא מְמַנָּא, הוֹרָה גְּבַר מִכְּלָנְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲפִקֵיד לֵיהּ, לְהַהוּא רוּחָא, כָּל מַה דְּאֲפִקֵיד, וְהָא אוּקְמוּהָ:

כְּדִין רוּחָא נְחָתָא, וְחַד עוֹלָמָא עַמִּיָּה, (ק"ד ע"ב) הַהוּא דְקָאִים בְּדִיוֹקְנִיָּה לְעִילָא, בְּהַהוּא עוֹלָמָא אֲתַבְרִי (ס"א אחרבוי), בְּהַהוּא עוֹלָמָא אָזִיל בְּהַאי עֲלָמָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לט) אֶף בְּעַלְמֵי יִתְחַלֵּף אִישׁ. בְּעוּד דְּהַאי עוֹלָמָא אֲשַׁתְּכַח עַמִּיָּה דְּבֵר נָשׁ, (בעולמא דיליה) קָאִים בְּהַאי עֲלָמָא, דְּמִתְחַבְרָאן כְּחָדָא (ס"א אשתכח עמיה בר נש קאים בהאי עלמא ותריין אינון דמתחברון כחדא), וְשְׁלֵמָה מְלָכָא אֲזַהֵר לְבִנֵי נְשָׂא וְאָמֵר, (שיר השירים ב) עַד שִׁיפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצִּלְלִים, תִּגְרִי:

הלכה – הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ג

(ו) כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהן כשהן חיון חוץ מן הבכור והמעשר והפסח שנאמר וסמך ידו על ראש קרבנו מפי השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשר:

(ז) העוף אינו טעון סמיכה וכן כל המעות שדינן שיפלו לתיבות של נדבה שכבר ביארנו בהלכות שקלים שכולן יבואו עולות אין בעל אותן המעות סומך על אותה העולה ואינו מביא עליה נסכים אלא נסכיה משל צבור ואע"פ שהיה כהן עבודתה ועורה של אנשי משמר:

(ח) הכל סומכין חוץ מחרש שוטה וקטן ועבד ואשה וסומא ונכרי ואין השליח סומך שאין סמיכה אלא בבעלים שנאמר וסמך ידו לא יד אשתו ולא יד עבדו ולא שלוחו:

לע"נ

זאב חיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמחה, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.